

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій
Юридичний факультет
Кафедра кримінального права та правосуддя

ОСНОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять та самостійної роботи
для підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
за спеціальністю 081 «Право»
освітньо-професійної програми «Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура.
Адвокатура)»

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри
кримінального права та
правосуддя
Протокол № 11 від 14.01.2020 року

Основи національної безпеки. Методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи для підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 081 «Право», освітньо-професійної програми «Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура. Адвокатура)» / Укл.: Головка М.Б. – Чернігів: Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій Чернігівського національного технологічного університету. – 2020. – 38 с.

Укладач: Головка Михайло Борисович, професор кафедри кримінального права та правосуддя ЧНТУ, к.ю.н., доцент

Відповідальний за випуск: Коломієць Наталія Володимирівна, завідувач кафедри кримінального права та правосуддя, доктор юридичних наук, доцент

Рецензент: Марущак Олександр Анатолійович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії держави і права, конституційного права Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій Чернігівського національного технологічного університету

ЗМІСТ

1 ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ»	7
1.1 Тематичний план навчальної дисципліни «Основи національної безпеки».....	8
1.2 Розподіл обсягу години з дисципліни за темами, формами вивчення та контролю.....	11
1.3 Методи поточного та підсумкового атестаційного контролю з дисципліни “Основи національної безпеки”	11
1.4 Критерії оцінювання знань студентів за видами робіт	12
2. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	17
2.1 Тема 1. Поняття та зміст загальної теорії національної безпеки (Націобезпекознавства)	19
2.2 Тема 2. Система забезпечення національної безпеки України.....	19
2.3 Тема 3. Система управління національною безпекою України.	20
2.4 Тема 4. Сили забезпечення національної безпеки України.	20
2.5 Тема 5. Нормативно-правове забезпечення національної безпеки України... ..	21
2.6 Тема 6. Концепція національної безпеки України. Закон України «Про національну безпеку України»: характеристика основних положень.....	22
2.7 Тема 7. Інформаційна безпека.....	22
2.8 Тема 8. Геополітична безпека.	23
2.9 Тема 9. Екологічна безпека України	23
2.10 Тема 10. Воєнна безпека.....	24
2.11 Тема 11. Управління національною безпекою в зарубіжних країнах.....	24
2.12 Тема 12. Недержавне управління національною безпекою.....	25
2.13 Тема 13. Бенчмаркінг національної безпеки України	25
2.14 Тема 14. Юридична відповідальність за порушення вимог законодавства в сфері забезпечення національної безпеки України.	25
3 ПИТАННЯ ГАРАНТОВАНОГО РІВНЯ ЗНАНЬ З КУРСУ „ОСНОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ”	27
4 ПЕРЕЛІК ТЕМ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	30
5. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	33

ВСТУП

Для України актуальним є проведення динамічних, обґрунтованих та комплексних реформ, які мають забезпечити модернізацію держави у контексті впровадження кращого світового досвіду. Таке завдання передбачає ефективне впровадження досягнень теорії та практики державного управління у сфері забезпечення національної безпеки.

Водночас відмітними рисами нинішнього етапу розвитку людства є висока динамічність світових подій і глибокі зрушення, що відбуваються у композиції міжнародної системи та сучасних засадах міжнародної безпеки. Змінюється співвідношення сил на світовій арені у різних його вимірах (політичному, економічному, інформаційному та інших). На рівень міжнародної та національної безпеки все більший вплив здійснюють наслідки глобалізації, виникають принципово нові завдання перед національними системами державного управління щодо забезпечення реалізації національних інтересів. Останнім часом різко загострилися загрози, пов'язані з енергетичним, продовольчим забезпеченням, вичерпанням запасів сировини, мінералів, інших невідновлювальних ресурсів та ін. Владно заявляють про себе небезпеки, пов'язані з демографічними проблемами, торгівлею людьми, кіберзлочинністю, різким розширення суспільства за ознакою багатства.

Зокрема на сьогодні актуальним є розгляд таких питань як етнополітичні чинники забезпечення внутрішньополітичної безпеки та специфіка сфери безпеки українського суспільства в умовах глобальних трансформацій. За цих умов при розв'язанні нагальних проблем надзвичайно важливим й необхідним є опанування майбутніми юристами базовими теоретичними положеннями вчення про національну безпеку, системою знань, яка досліджує і пояснює сукупність явищ щодо захищеності життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам.

Підготовка кваліфікованих фахівців, конкурентоспроможних на європейському та внутрішньому ринках праці, здатних до компетентної, відповідальної й ефективної діяльності за своєю спеціальністю на рівні світових стандартів неможливе без систематичної практичної та самостійної роботи.

Методичні рекомендації спрямовані на вирішення таких головних завдань: створення умов для реалізації єдиного підходу до організації практичної роботи під час семінарських занять та самостійної роботи студентів; сприяння формуванню у студентів навичок самостійної навчальної, науково-дослідної й практичної роботи; сприяння розвитку й поглибленню професійних, наукових і практичних інтересів; сприяння формуванню професійних якостей, знань, умінь і навичок майбутніх фахівців; створення умов для гармонійного творчого розвитку особистості студента.

Семінарські заняття та самостійна робота над поглибленим вивченням дисципліни „Основи національної безпеки” є невід'ємною складовою діяльності

здобувачів вищої освіти. На вивчення зазначеної дисципліни відведено 360 годин. Аудиторні заняття складають 90 годин, у т.ч. лекцій – 46 год., практичних занять – 44 год. Самостійна робота складає 270 години.

Метою курсу “Основи національної безпеки” є формування у майбутніх юристів системи знань, навичок та вмінь у сфері національної безпеки.

Базою для поглибленого оволодіння багатьма питаннями курсу є знання положень теорії держави і права, конституційного права, історії держави і права України.

У процесі вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти вирішують такі основні завдання:

- засвоюють теоретичні положення вчення про національну безпеку;
- виробляють навички практичного застосування отриманих знань для:
 - а) визначення впливу факторів зовнішньополітичного середовища на забезпечення національної безпеки, оцінки впливу тенденцій розвитку геополітичного простору на національну безпеку України;
 - б) підготовки рекомендацій, пропозицій до проектів зовнішньо та внутрішньополітичних стратегій України, спрямованих на адекватну відповідь реальним та потенційним загрозам та небезпекам національній безпеці України;
 - в) проведення оцінки характеру та рівня загроз національним інтересам України у зовнішньополітичній сфері;
 - г) підготовки пропозицій щодо організації та проведення організаційно-правових заходів з метою підвищення ефективності діяльності органів державної влади у сфері забезпечення національної безпеки у зовнішньополітичній сфері;
 - д) застосування у практичній діяльності основ мирного урегулювання конфліктів.

Основне завдання під час семінарських занять та самостійної роботи студентів – сформувати вміння поглиблювати власні знання шляхом особистого пошуку і формування інтересу до творчого підходу при опрацюванні навчального матеріалу з дисципліни, а також вміння користуватися рекомендованою літературою, міжнародно-правовими актами, аналізувати прочитане у вигляді тез, конспекту, рефератів.

Самостійна робота студентів містить у собі:

- підготовку до аудиторних занять (лекційних та практичних);
- виконання відповідних завдань з навчальної дисципліни протягом семестру;
- самостійну роботу над окремими темами навчальної дисципліни відповідно до навчально-тематичного плану;
- підготовку до практичних занять та виконання завдань, передбачених робочою програмою дисципліни;
- підготовку до усіх видів контрольних випробувань (залікових, підсумкових тощо);
- участь у студентських наукових і науково-практичних конференціях, семінарах тощо;
- інші види діяльності, що ініціюються та здійснюються інститутом,

факультетом, кафедрою й органами студентського самоврядування.

Організацію роботи здобувачів вищої освіти здійснює кафедра, лектор, а також самі студенти. З власної ініціативи кафедра може проводити студентські навчальні й наукові заходи (конференції, олімпіади, симпозіуми тощо).

Самостійна робота виконується здобувачами вищої освіти під керівництвом викладача, який здійснює аудиторну роботу в цій навчальній групі. Самостійна робота здобувачів вищої освіти повинна мати такі головні ознаки:

- бути виконаною особисто здобувачем вищої освіти або студентською підгрупою (командою), де кожен її член самостійно виконує свою частину колективної роботи;
- бути закінченою розробкою, де розкриваються й аналізуються актуальні проблеми з певної теми або її окремих аспектів;
- демонструвати достатню компетентність автора в розкритті питань, що досліджуються;
- мати навчальну, наукову або практичну спрямованість і значимість;
- містити певні елементи новизни;
- самостійна письмова робота оформлюється відповідно до вимог кафедри.

Навчально-методичне забезпечення роботи здобувачів вищої освіти враховує специфіку різного роду діяльності здобувачів вищої освіти та викладачів.

1 ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ОСНОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ”

Метою навчального курсу є формування у здобувачів вищої освіти базових знань щодо концептуальних засад національної безпеки; ознайомлення із основними нормативно-правовими актами, які регулюють і регламентують відносини у цій сфері й загальними поняттями про формування і функціонування системи управління національною безпекою; освоєння здобувачами вищої освіти знаннями про найважливіші складові національної безпеки в контексті глобалізаційних процесів і постання т.зв. «глобальних викликів» безпеці всіх країн і народів, а також теоретичними навиками дослідження проблем національної безпеки та управління нею.

„Основи національної безпеки” - це вибіркова навчальна дисципліна, яка вивчається майбутніми юристами та досліджує концептуальні засади функціонування національної безпеки.

Метою даного курсу є формування у здобувачів вищої освіти системи знань про формування і функціонування системи національної безпеки.

Завданнями вивчення дисципліни є:

- засвоєння теоретичних засад, основних категорій та етапів розвитку загальної теорії національної безпеки;
- ознайомлення з новітніми науковими та практичними досягненнями у сфері управління складовими національної безпеки;
- практичне засвоєння навичок комплексного аналізу складових елементів національної безпеки;
- вивчення законодавства як правової бази забезпечення національної безпеки, особливо в умовах розбудови інформаційного суспільства та змін, які відбуваються у європейській та світовій системах забезпечення безпеки.

1.1 Тематичний план навчальної дисципліни „Основи національної безпеки”

Змістовний модуль I.

Загальна теорія національної безпеки (Націобезпекознавство)

Тема 1. Поняття та зміст загальної теорії національної безпеки (Націобезпекознавства).

Загальна характеристика націобезпекознавства: мета, завдання, функції, принципи та методологія. Сутність і зміст націобезпекознавства. Основні категорії: національна безпека, безпека, загроза і небезпека, система національної безпеки, система забезпечення національної безпеки, моніторинг національної безпеки, управління системою національної безпеки, національні інтереси, національна мета.

Місце націобезпекознавства у системі наук. Взаємодія з конституційним правом, міжнародним правом, адміністративним правом, кримінальним правом, екологічним правом. Зв'язок із суспільними та природничими науками: філософією, політекономією, менеджментом, безпекою життєдіяльності, економікою, соціологією, та іншими науками.

Поняття методології та методики націобезпекознавства. Філософський діалектичний метод – основа методології кримінологічної науки. Націобезпекознавчий метод. Загальнонаукові методи дослідження: аналіз, синтез, логічний, порівняльний, історичний, системно-структурний та інші методи.

Тема 2. Система забезпечення національної безпеки України.

Система забезпечення національної безпеки України. Поняття, зміст і призначення системи забезпечення національної безпеки. Мета, завдання і функції системи забезпечення національної безпеки. Принципи побудови та функціонування системи забезпечення національної безпеки. Сили та засоби забезпечення національної безпеки.

Тема 3. Система управління національною безпекою України.

Теоретичні напрями управління національною безпекою. Система управління національною безпекою: поняття, структура та ознаки. Конституційні засади організації та діяльності органів законодавчої, виконавчої та судової влади в сфері управління національною безпекою.

Тема 4. Сили забезпечення національної безпеки України.

Сили забезпечення національної безпеки, які здійснюють захист її державного суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності державних кордонів: Служба безпеки України, Збройні сили України, Міністерство внутрішніх справ України, Державна прикордонна служба України, військові підрозділи, Міністерство доходів і зборів, Управління державної охорони України, інші військові формування, утворені відповідно до Конституції України

Змістовний модуль II

Право і національна безпека України

Тема 5. Нормативно-правове забезпечення національної безпеки України.

Нормативне регулювання як засіб управління у сфері національної безпеки. Його поняття та зміст. Система нормативно-правового забезпечення національної безпеки. Завдання нормативно-правового регулювання. Нормотворчість в системі забезпечення національної безпеки.

Роль права в забезпеченні національної безпеки. Завдання законодавства про національну безпеку. Принципи формування нормативно-правового поля забезпечення національної безпеки. Засоби забезпечення законотворчої діяльності.

Тема 6. Концепція національної безпеки України, Закон України «Про основи національної безпеки України»: характеристика основних положень.

Історичні корені формування Концепції національної безпеки України. Поняття та зміст Концепції національної безпеки.

Класифікація Концепцій національної безпеки. Основні підходи до формування доктрин національної безпеки. Принципи формування доктрин національної безпеки.

Основні положення Закону України "Про основи національної безпеки України".

Змістовний модуль III

Характеристика основних елементів національної безпеки України

Тема 7. Інформаційна безпека України.

Поняття та зміст інформаційної безпеки, основні характеристики. Методи забезпечення інформаційної безпеки. Структура системи забезпечення інформаційної безпеки та компетенція її складових. Категорійно-понятійна система інформаційної безпеки: інформація, інформаційні відносини, інформаційний суверенітет, інформаційний простір (національний): інформаційна інфраструктура, інформаційна система, інформаційні технології інформаційна війна, інформаційна зброя, інформаційна загроза. Характеристика загроз інформаційній безпеці системи державного управління та їх класифікація. Державна політика національної безпеки в інформаційній сфері.

Тема 8. Геополітична безпека України.

Геополітика: поняття, зміст, джерела та основні закони. Поняття геополітичної безпеки. Україна як суб'єкт геополітики та сучасні загрози геополітичній безпеці. Система, пріоритетні напрями забезпечення геополітичної безпеки.

Тема 9. Екологічна безпека України

Поняття, зміст та основні характеристики екологічної безпеки. Система екологічної безпеки. Понятійно-категоріальний апарат екологічної безпеки: безпека в природокористуванні, екологічна безпека, екологічна політика, навколишнє середовище, природне середовище, біосфера, техносфера, аварія, катастрофа, стихійне лихо, ризик у природокористуванні, збиток, охорона навколишнього природного середовища. Екологічні закони та головні принципи екологічної безпеки. Національні інтереси України в екологічній сфері. Напрями забезпечення національної безпеки в екологічній сфері.

Тема 10. Воєнна безпека України

Воєнна небезпека і воєнні загрози: джерела та характерні ознаки. Існуючі та прогнозовані загрози воєнній безпеці України.

Система забезпечення воєнної безпеки. Складові системи воєнної безпеки. Основні напрями, особливості та проблеми реформування Збройних сил України.

Змістовний модуль IV Стратегії національної безпеки зарубіжних країн

Тема 11. Управління національною безпекою в зарубіжних країнах

Стратегія національної безпеки США. Управління національною безпекою в Китаї. Політика національної безпеки Німеччини та Франції. Державна стратегія національної безпеки Японії. Концепції національної безпеки Російської Федерації, Республіки Молдова, Республіки Білорусь та Монголії.

Тема 12. Недержавне управління національною безпекою

Поняття, зміст та завдання недержавної системи безпеки України.

Стан національної безпеки України та основні завдання господарюючих суб'єктів недержавної форми власності по її забезпеченню.

Методи забезпечення та напрями недержавного управління національною безпекою України у сфері економіки, внутрішньої, зовнішньої політики, інформаційній, соціальній та гуманітарних сферах.

Тема 13. Бенчмаркінг національної безпеки України

Бенчмаркінг: поняття, предмет, механізм, цілі та завдання. Історичні основи, принципи та методи бенчмаркінгу.

Поняття та зміст бенчмаркінгу безпеки, перспективи розвитку в Україні.

Тема 14. Юридична відповідальність за порушення вимог законодавства в сфері забезпечення національної безпеки України.

Юридична відповідальність за порушення вимог законодавства в сфері забезпечення національної безпеки України та її види. Суб'єкти та об'єкти застосування юридичної відповідальності.

Підстави та порядок притягнення правопорушників до відповідальності за порушення вимог законодавства в сфері забезпечення національної безпеки України.

1.2 Розподіл обсягу години з дисципліни за темами, формами вивчення та контролю

Загальний обсяг годин навчальної дисципліни – 360, з них 46 годин – лекції, 44 годин – семінарські заняття, 270 годин – самостійна робота.

1.3 Методи поточного та підсумкового атестаційного контролю з дисципліни “Основи національної безпеки”

Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із студентами під час лекцій, семінарських занять та консультацій, опитувань студентів під час захисту індивідуальних робіт, тестування, опитування студентів з питань, що виносяться на самостійне опрацювання.

Після завершення вивчення змістових модулів наприкінці семестру проводиться контрольна робота. Варіанти завдань до контрольної роботи знаходяться в пакеті документів на дисципліну.

Бали, які набрані студентом під час поточного контролю, дораховуються до модульних оцінок.

Підсумковий контроль включає модульний та семестровий контроль. Модульний контроль може проводитись у вигляді письмової відповіді.

Семестровий контроль за результатами вивчення дисципліни проводиться в останній атестаційний тиждень семестру (сесію) шляхом зваженого додавання результатів модульного контролю та постановки підсумкової оцінки до екзаменаційної відомості.

1.4 Критерії оцінювання знань студентів за видами робіт

Система балів, які здобувач вищої освіти може отримати за виконання певних видів робіт протягом семестру:

1) робота на семінарських заняттях	до 34 балів;
1.1. відповідь на семінарському занятті	до 5 балів;
1.2. реферат, есе	до 2 балів;
1.3. презентація	до 2 балів;
2) контрольна робота	до 8 балів;
3) виконання самостійної роботи	до 8 балів;
4) інші види робіт (наукова робота, творчі завдання, реферування, участь в олімпіадах та круглих столах)	до 10 балів;
Всього балів за 100 бальною шкалою	60 балів
5) екзамен	до 40 балів;
Всього балів за 100 бальною шкалою	40 балів
Разом балів за 100 бальною шкалою	до 100 балів

12.2. Порядок поточного та проміжного оцінювання знань

У процесі поточного та проміжного контролю здійснюється перевірка засвоєння студентами програмного матеріалу, здатності самостійного опрацювання окремих тем, публічного та письмового викладу конкретних питань дисципліни.

Об'єктами поточного контролю знань студентів є:

- систематичність та активність роботи на семінарських заняттях;
- активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських заняттях;
- виконання завдань для самостійного опрацювання;
- участь у науково-пошуковій та творчій роботі;
- виконання контрольної роботи;
- виконання курсової роботи.

12.3. Порядок оцінювання самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях, а також самостійність та своєчасність здачі виконаних завдань викладачу, згідно з графіком освітнього процесу.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставить за умови відповідності виду самостійної роботи або усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів.

12.4. Критерії оцінювання знань та самостійної роботи здобувачів вищої освіти

12.4.1. Відповідь на семінарському занятті оцінюється у балах за наступними критеріями:

5 балів – студент у повному обсязі опрацював програмний матеріал (основну і додаткову літературу, джерела), має глибокі й міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями, вміє аналізувати норми законодавчих актів, робить аргументовані висновки, може вільно висловлювати власні судження, здатний презентувати власне розуміння.

4 бали – студент вільно володіє навчальним матеріалом (опрацював основну і деяку частину додаткової літератури і джерел), узагальнює окремі факти і формулює нескладні висновки, обґрунтовує свої висновки конкретними фактами.

3 бали – студент загалом самостійно відтворює програмний матеріал (на рівні підручника), може дати стислу характеристику питання, загалом правильно розуміє основні поняття навчальної дисципліни, але у викладеному матеріалі є істотні прогалини, певні неточності як у матеріалі, так і у висновках, аргументація слабка.

2 бали – студент за допомогою викладача намагається відтворити матеріал, але відповідь неповна, в ній налічується багато неточностей, зміст матеріалу не розкрито.

1-0 балів – студент не готовий до семінарського заняття або має лише приблизне уявлення про питання, що розглядається на занятті, може сказати два-три речення по суті питання, назвати деякі терміни, але не може їх пояснити, зміст матеріалу не розкрито.

12.4.2. Реферат, есе оцінюється у балах за наступними критеріями.

Реферат, есе – поширений типи письмової самостійної роботи з дисципліни, які демонструють поглиблене опрацювання відповідної теми. У процесі

підготовки реферату, есе студент накопичує знання, вміння та навички роботи з різними інформаційними джерелами, готується до майбутніх курсових і дипломних робіт. Реферат, есе є одними з основних типів індивідуальних завдань, який підводить їх до роботи підвищеної складності, з елементами науковості, що виконується під час навчання.

Презентація реферату, есе проходить в аудиторії на семінарському занятті, де розглядається дана тема, або може бути проведена індивідуально.

Критеріями оцінки змісту реферату, есе є повнота висвітлення питання. Зрозумілість, наявність власної думки.

Кожен студент протягом семестру повинен підготувати один реферат або есе на семінарське заняття.

12.4.3. Презентація

Презентації – виступи перед аудиторією зі слайдами або іншими візуальними матеріалами, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи, звіту про виконання самостійних завдань тощо. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад виступ одного студента, так і колективними, тобто виступи двох та більше студентів.

12.4.4. Виконання контрольної роботи.

За виконання контрольної роботи студенти можуть отримати max 8 балів.

Завдання (вирішення практичних задач) на контрольній роботі оцінюються таким чином.

8-7 балів – повна відповідь на питання;

6-5 бали – відповідь, яка позбавлена серйозних неточностей, але має окремі недоліки;

4-3 бали – неповна відповідь на запитання, в якій налічується не багато неточностей;

2-0 бали неповна відповідь на запитання, в якій налічується багато неточностей, не достатнє володіння науковим апаратом.

12.4.5. Самостійна робота здобувачів вищої освіти (max 8 балів за дві).

Тема має бути розкрита на належному рівні. Робота повинна мати творчий характер, продемонструвати аналітичні навички студента, його вміння працювати з бібліографією тощо.

Виконання самостійної роботи практикується в освітньому процесі з метою набуття студентом необхідної професійної підготовки, формування навичок самостійного наукового пошуку, вивчення літератури по даній тематиці, аналіз різних точок зору, узагальнення матеріалу, формулювання висновків тощо.

Особливу увагу слід приділити оформленню науково-довідникового матеріалу, цитат та посилань на джерела.

12.4.7. Участь в олімпіадах, участь у науково-практичних конференціях, (max до 10 балів).

12.5. Порядок проведення підсумкового контролю

Екзамен

Підсумковий контроль знань студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену (max до 40 балів).

Екзаменаційні білети охоплюють всю програму дисципліни і передбачають визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Умовою допуску до екзамену є виконання всіх видів навчальної роботи передбачених даною робочою програмою.

Складання екзамену є обов'язковим елементом підсумкового контролю знань для студентів, які претендують на оцінку «добре» або «відмінно». Якщо студент виконав всі види робіт протягом семестру та набрав 60% підсумкової оцінки (тобто «задовільно»), то він, за бажанням, може залишити набрану кількість балів як підсумкову оцінку і не складати екзамен.

У випадку, якщо студент протягом семестру не виконав у повному обсязі передбачених робочою програмою навчальної дисципліни всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані контролі роботи, завдання з самостійної дослідної роботи, невідпрацьовані семінарські заняття тощо або не набрав мінімально необхідну кількість балів – 20 балів (*тобто кількість балів, яка сумарно з максимально можливою кількістю балів, які студент може отримати під час семестрового контролю не дозволить отримати підсумкову оцінку «задовільно – E, 60 балів»*), то він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів ЧНТУ».

Для складання екзамену існують білети. Білети складаються із трьох питань. Критерії:

- від 33 до 40 балів - відповідь повна і зміст відповіді студента повністю відповідає сутності поставленого запитання;
- від 24 до 32 балі - студент виконує всі завдання без грубих помилок;
- від 17 до 24 балів - студент допускає грубі помилки і всі питання виконані менш ніж на половину;
- не більше 16 балів - при невиконанні хоча б одного завдання білету.

Повторне складання екзамену з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		

66-74	D	задовільно	
60-65	E		
0-59	FX	незадовільно	не зараховано

2. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Семінарські заняття є ефективною формою організації навчання у вищому навчальному закладі, з якими органічно поєднуються лекції. Така форма заняття відіграє важливу роль у вивченні дисципліни “Основи національної безпеки”, оскільки:

- стимулює регулярне вивчення студентами першоджерел та іншої літератури, а також матеріалів лекційного курсу;
- закріплює знання, отримані студентами на лекції та під час самостійної роботи;
- дозволяє студентам перевірити правильність раніше отриманих знань, вичленувати в них найбільш важливе, істотне;
- формує навички самостійного мислення, усного виступу з теоретичних питань, привчаючи студентів вільно оперувати термінологією, основними поняттями і категоріями;
- дає можливість поєднати теоретичні знання із практичними навичками;
- надає можливість викладачу систематично контролювати рівень самостійної роботи студентів над першоджерелами, іншим навчальним матеріалом, ступінь їх уважності на лекціях.

Робота на семінарському занятті включає:

- усні опитування студентів, обговорення питань передбачених планом семінарських занять;
- коротке письмове опитування студентів з основних питань теми;
- обговорення доповідей з питань, що пропонуються для самостійного вивчення студентами.

Самостійна робота є основним способом оволодіння студентом матеріалу у вільний від обов’язкових занять час, але її зміст визначається робочою програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Самостійна робота студента з дисципліни “Основи національної безпеки” включає:

- поглиблене вивчення питань з кожної теми, враховуючи і ті, що виносяться на обговорення на семінарському занятті;
- пошук та аналіз додаткової рекомендованої літератури для виконання індивідуальних завдань;
- есе (реферат);
- реферування наукової літератури.

Самостійна робота повинна здійснюватися студентами на підставі вивчення теоретичного матеріалу з використанням рекомендованих підручників і навчальних посібників з дотриманням затвердженого плану. Обов’язковим елементом такої роботи є вивчення теоретичних положень. Варіантність форм самопідготовки залежить від виду навчальної дисципліни і може мати наступний зміст.

По-перше, додаткове вивчення окремих питань, які не викладаються лектором під час проведення лекційних занять або тих, які тільки аналізуються в обмеженому обсязі. Саме тому, першу частину завдань для самостійної роботи студента складають питання, що виносяться на семінарське заняття, які вимагають більш детального самостійного засвоєння і відображення у базовому конспекті лекцій. Крім того, в процесі викладання теоретичного курсу, виникає потреба у зверненні студентів до окремих теоретичних питань, які детально вивчаються при ознайомленні з іншими курсами, зокрема такими як кримінальне право, кримінальне процесуальне право, цивільне право, адміністративне право, криміналістика, судова медицина, судова психіатрія та інші. Саме тому деякі питання для самостійної підготовки орієнтовані на звернення до вивчених вже дисциплін, що стає підґрунтям для більш глибокого і системного засвоєння інформації при вивченні навчальної дисципліни “Основи національної безпеки”.

По – друге, щодо питань, які не досліджувалися у процесі викладання лекційного курсу, може застосовуватися така форма самостійної роботи як рефератне викладення змісту на підставі самостійного вивчення теоретичних положень з використанням монографічних досліджень, підручників та навчальних посібників з відповідного питання. З огляду на специфіку гуманітарної освіти, такі реферати підлягають обов’язковому оприлюдненню під час проведення семінарського заняття за відповідною темою і подальшого їх обговорення. З метою підвищення уваги студентів до змісту рефератів обговорюванні питання включаються в тематику наступних семінарських занять для всіх студентів академічної групи. Відповідно, окремі питання для самостійної роботи можуть розглядатися як теми рефератів. Обсяг реферату не повинен перевищувати 20 сторінок і містити детальний аналіз обраної теми з використанням нормативних джерел, навчальної та наукової (наукові статті, тези конференцій, монографії) літератури з обов’язковими посиланнями на використані джерела. За результатом захисту реферату студент отримує оцінку, яка враховує рівень виконання письмової роботи та рівень захисту реферату. Під час захисту реферату студент напрацьовує вміння та навички, які будуть використовуватися під час захисту випускної кваліфікаційної (магістерської) роботи.

Самостійне опрацювання визначених тематичними планами питань полягає в необхідності: ознайомитися з відповідними положеннями діючого законодавства, практики його застосування, міжнародними нормативно-правовими актами та іншими джерелами та науково-практичними коментарями до них; опрацювати навчальну та наукову літературу, виходячи з переліку рекомендованих літературних джерел; скласти план та конспект відповіді на визначені питання. Незрозумілість отриманої інформації зобов’язує студента звернутися до викладача, що проводить семінарські заняття, або лектора.

2.1 Тема 1: Поняття та зміст загальної теорії національної безпеки (Націобезпекознавства)

1. Формування загальної теорії національної безпеки (націобезпекознавства). Її сутність та зміст.
2. Основні категорії націобезпекознавства.
3. Націобезпекознавство в системі наук.
4. Науковий підхід до вивчення складових національної безпеки, його структура та зміст.
5. Взаємозв'язок націобезпекознавства з іншими галузями наукового знання.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. У чому полягає відмінність націобезпекознавства від теорії безпеки життєдіяльності.
2. До яких наук має належати націобезпекознавство: юридичних, військових, соціальних тощо.
3. Розкрийте зміст періодизації парадигм національної безпеки.
4. Евристичні можливості синергетики при формуванні націобезпекознавства

Теми есе (рефератів)

1. Історія розвитку націобезпекознавства в Україні та за її межами у ХХ ст.
2. Особливості використання знань націобезпекознавства у професійній діяльності фахівця з кібербезпеки.
3. Історія розвитку націобезпекознавства за кордоном.

2.2 Тема 2: Система забезпечення національної безпеки України

1. Поняття та зміст системи забезпечення національної безпеки України.
2. Мета, завдання і функції системи забезпечення національної безпеки України.
3. Принципи побудови та функціонування системи забезпечення національної безпеки України.
4. Характеристика реальних та потенційних загроз національній безпеці України.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Сутність гарантій ефективного управління національною безпекою.
2. Структура системи забезпечення національної безпеки.
3. Сутність понять «інформаційний вплив», «інформаційна операція», «інформаційна війна», «інформаційна зброя».

4. Роль та значення корупції для забезпечення національної та міжнародної безпеки.
5. Оцінка сучасного стану національної та міжнародної безпеки.

Теми есе (рефератів)

1. Структура воєнної безпеки: національний та міжнародний аспекти.
2. Недержавна система безпеки підприємництва як суб'єкт національної безпеки України.

2.3 Тема 3: Система управління національною безпекою України.

1. Поняття системи управління національною безпекою.
2. Структура системи управління національною безпекою.
3. Компетенція Президента України у забезпеченні національної безпеки України.
4. Конституційні засади організації та діяльності Кабінету Міністрів України в сфері управління національною безпекою

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Компетенція Верховної Ради України в сфері забезпечення національної безпеки.
2. Конституційний Суд України та його роль в сфері забезпечення державної безпеки.

Теми есе (рефератів)

1. Сутність діяльності судів загальної юрисдикції в сфері забезпечення державної безпеки.
2. Роль та місце органів прокуратури в сфері забезпечення державної безпеки.

2.4 Тема 4: Сили забезпечення національної безпеки України.

1. Сили та засоби забезпечення національної безпеки України.
2. Структура системи забезпечення національної безпеки України.
3. Поняття та зміст системи управління національною безпекою.
4. Компетенція основних складових системи управління національною безпекою.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Структура сил забезпечення національної безпеки України.
2. Місце та роль Державного бюро розслідувань у системі забезпечення національної безпеки України.
3. Місце та роль Національного антикорупційного бюро України у системі забезпечення національної безпеки України.
4. Компетенція центральних органів виконавчої влади у забезпеченні національної безпеки.

Теми есе (рефератів)

1. Роль Міністерства внутрішніх справ України в управлінні національною безпекою
2. Роль Служби безпеки України в управлінні національною безпекою.
3. Роль інституту Ради національної безпеки і оборони України в системі управління національною безпекою
4. Завдання розвідувальних органів України у сфері національною безпекою
5. Завдання Управління державної охорони України у сфері управління національною безпекою
6. Розвиток концептуальних підходів щодо забезпечення національної безпеки - ключова проблема державного управління.

2.5 Тема 5: Нормативно-правове забезпечення національної безпеки України

1. Поняття та зміст нормативно-правового забезпечення національної безпеки. Його відмінність від нормативно-правового регулювання.
2. Методологія формування правового поля забезпечення національної безпеки України.
3. Завдання законодавства про національну безпеку.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Характеристика закону України "Про Службу безпеки України".
2. Характеристика закону України "Про Збройні сили України".
3. Правові обмеження функціонування державної влади в контексті захисту національної безпеки.
4. Реорганізація системи управління національною безпекою України: правовий аспект.

Теми есе (рефератів)

1. Роль права в забезпеченні національної безпеки.
2. Характеристика засобів забезпечення законотворчої діяльності з питань національної безпеки.

2.6 Тема 6: Концепція національної безпеки України. Закон України «Про національну безпеку України»: характеристика основних положень

1. Підходи до формування Концепції національної безпеки та доктрин національної безпеки.
2. Основні положення Закону України "Про національну безпеку України".

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Сучасні геополітичні моделі забезпечення національної безпеки.
2. Історичні корені формування Концепції національної безпеки України
3. Поняття та зміст Концепції національної безпеки
4. Класифікація Концепцій національної безпеки

Теми есе (рефератів)

1. Модель ієрархічної системи нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини в сфері національної безпеки.
2. Сутність доктрини національної безпеки.
3. Місце та роль України в євразійському безпековому просторі.

2.7 Тема 7: Інформаційна безпека.

1. Поняття та зміст інформаційної безпеки
2. Стан правового забезпечення інформаційної безпеки України.
3. Теоретичні аспекти формування та функціонування системи забезпечення інформаційної безпеки України
4. Мета функціонування та завдання системи забезпечення інформаційної безпеки.
5. Структура системи забезпечення інформаційної безпеки та компетенція її складових

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Поняття інформаційної війни.
2. Поняття та види загроз національним інтересам та національній безпеці в інформаційній сфері.
3. Класифікація загроз в інформаційній сфері.

Теми есе (рефератів)

1. Класифікація загроз національним інтересам та національній безпеці в інформаційній сфері.
2. Характер та зміст сучасних інформаційних війн.
3. Інформаційні аспекти боротьби з техногенним тероризмом.

2.8 Тема 8: Геополітична безпека.

1. Поняття та зміст геополітики.
2. Поняття геополітичної безпеки.
3. Загальна характеристика України як суб'єкта геополітики.
4. Система забезпечення геополітичної безпеки.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Джерела та предмет геополітики.
2. Основні закони геополітики.
3. Сучасні загрози геополітичній безпеці.

Теми есе (рефератів)

1. Система забезпечення геополітичної безпеки.
2. Пріоритетні напрями забезпечення геополітичної безпеки на сучасному етапі.

2.9 Тема 9. Екологічна безпека України

1. Поняття, зміст та основні характеристики екологічної безпеки.
2. Характеристика екологічних законів та головних принципів екологічної безпеки.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Національні інтереси України в екологічній сфері.
2. Напрями забезпечення національної безпеки в екологічній сфері

Теми есе (рефератів)

1. Система забезпечення екологічної безпеки.
2. Пріоритетні напрями забезпечення екологічної безпеки на сучасному етапі.

2.10 Тема 10: Воєнна безпека

1. Поняття та зміст воєнної небезпеки, її відмінність від воєнної загрози.
2. Характеристика чинників, що впливають на ступінь воєнної безпеки.
3. Сутність основних загроз воєнній безпеці на сучасному етапі розвитку України.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Призначення системи забезпечення воєнної безпеки.
2. Правові основи забезпечення воєнної безпеки.

Теми есе (рефератів)

1. Поняття та зміст війни.
2. Модель ЗС України на сучасному етапі розвитку.
3. Класифікація війн.
4. Перспективи формування повітряно-космічних сил України.

2.11 Тема 11. Управління національною безпекою в зарубіжних країнах

1. Сутність стратегії національної безпеки США.
2. Політика національної безпеки Німеччини та Франції.
3. Державна стратегія національної безпеки Японії.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Окресліть зміст формування євразійської цивілізації.
2. Проаналізувавши зміст концепцій національної безпеки, складіть власний проект концепції національної безпеки України.
3. Окресліть зміст періодизації світових цивілізацій.

Теми есе (рефератів)

1. Концепція національної безпеки Російської Федерації
2. Концепція національної безпеки Республіки Молдова.
3. Концепція національної безпеки Республіки Білорусь.
4. Концепція національної безпеки в країнах ЄС

2.12 Тема 12. Недержавне управління національною безпекою.

1. Поняття, зміст та завдання недержавної системи безпеки України.
2. Стан національної безпеки України та основні завдання господарюючих суб'єктів недержавної форми власності по її забезпеченню.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Призначення недержавної системи безпеки України.
2. Правові основи недержавної системи безпеки України.

Теми есе (рефератів)

1. Методи забезпечення та напрями недержавного управління національною безпекою України у сфері економіки.
2. Методи забезпечення та напрями недержавного управління національною безпекою України у сфері внутрішньої, зовнішньої політики.
3. Методи забезпечення та напрями недержавного управління національною безпекою України в інформаційній сфері.
4. Методи забезпечення та напрями недержавного управління національною безпекою України соціальної та гуманітарних сферах.

2.13 Тема 13. Бенчмаркінг національної безпеки України

1. Бенчмаркінг: поняття, предмет, механізм, цілі та завдання.
2. Історичні основи, принципи та методи бенчмаркінгу.
3. Поняття та зміст бенчмаркінгу безпеки.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Історичні аспекти розвитку бенчмаркінгу в країнах Європи.
2. Етапи проведення бенчмаркінгу.
3. Види бенчмаркінгу.

Теми есе (рефератів)

1. Перспективи розвитку бенчмаркінгу безпеки в Україні.
2. Аналіз бенчмаркінгу безпеки в Німеччині.
3. Аналіз бенчмаркінгу безпеки в США.
4. Аналіз бенчмаркінгу безпеки у Франції.

2.14 Тема 14. Юридична відповідальність за порушення вимог законодавства в сфері забезпечення національної безпеки України.

1. Види юридичної відповідальності за порушення вимог законодавства в сфері забезпечення національної безпеки в Україні.
2. Підстави та порядок притягнення правопорушників до відповідальності за порушення вимог законодавства в сфері забезпечення національної безпеки.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Адміністративна відповідальність за порушення вимог законодавства в сфері забезпечення національної безпеки.
2. Кримінальна відповідальність за порушення вимог законодавства в сфері забезпечення національної безпеки.

Теми есе (рефератів)

1. Характеристика злочинів проти основ національної безпеки України.
2. Види адміністративних правопорушень у сфері забезпечення національної безпеки.

3 ПИТАННЯ ГАРАНТОВАНОГО РІВНЯ ЗНАНЬ З КУРСУ „ОСНОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ”

1. Окресліть необхідність формування загальної теорії національної безпеки (націобезпекознавства).
2. Сутність та зміст націобезпекознавства.
3. Зміст основних категорій націобезпекознавства.
4. Націобезпекознавство в системі наук.
5. Структура наукового підходу до вивчення складових національної безпеки.
6. У чому полягає відмінність націобезпекознавства від теорії безпеки життєдіяльності.
7. До яких наук має належати націобезпекознавство: юридичних, воєнних, соціальних тощо.
8. Розкрийте зміст періодизації парадигм національної безпеки.
9. Евристичні можливості синергетики при формуванні націобезпекознавства.
10. Поняття та зміст системи забезпечення національної безпеки України.
11. Мета завдання і функції системи забезпечення національної безпеки України.
12. Принципи побудови та функціонування системи забезпечення національної безпеки України.
13. Сили та засоби забезпечення національної безпеки України.
14. Структура системи забезпечення національної безпеки України.
15. Поняття та зміст системи управління національною безпекою.
16. Компетенція основних складових системи управління національною безпекою.
17. Структура сил забезпечення національної безпеки України.
18. Окресліть методи дослідження системи управління національною безпекою.
19. Опишіть модель системи управління національної безпеки.
20. Розробіть механізм взаємоузгодження інтересів особи, суспільства і держави.
21. Поняття нормативно-правового забезпечення національної безпеки. Його відмінність від нормативно-правового регулювання.
22. Роль права в забезпеченні національної безпеки.
23. Методологія формування правового поля забезпечення національної безпеки.
24. Підходи до формування Концепції національної безпеки.
25. Підходи до формування доктрин національної безпеки.
26. Основні положення Закону України "Про основи національної безпеки України".
27. Модель ієрархічної системи нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини в сфері національної безпеки.

28. Характеристика доктрин національної безпеки.
29. Поняття та зміст інформаційної безпеки.
30. Стан правового забезпечення інформаційної безпеки України.
31. Основні загрози національній безпеці в інформаційній сфері на сучасному етапі розвитку України.
32. Зміст системи інформаційної безпеки.
33. Мета та завдання системи забезпечення інформаційної безпеки.
34. Основні напрями державної політики національної безпеки в інформаційній сфері.
35. Характер та зміст сучасних інформаційних війн.
36. Інформаційні аспекти боротьби з техногенним тероризмом.
37. Поняття та основні складові геополітичної безпеки.
38. Сучасні загрози геополітичній безпеці України.
39. Система забезпечення геополітичної безпеки.
40. Пріоритетні напрями забезпечення національної безпеки в геополітичній сфері.
41. Розкрийте зміст співвідношення концепції національного інтересу і концепції глобалістики.
42. Окресліть місце та роль України в структурах міжнародної безпеки в контексті змін безпекових парадигм.
43. Роль України у формуванні центральноєвропейської цивілізації.
44. Змодельуйте періодизацію світових цивілізацій.
45. Поняття та зміст екологічної безпеки.
46. Поняття та види загроз національній безпеці України в екологічній сфері.
47. Система екологічної безпеки.
48. Пріоритетні напрями забезпечення екологічної безпеки.
49. Характер та зміст сучасних екологічних війн.
50. Можливості України щодо моніторингу екологічних війн.
51. Поняття та зміст воєнної небезпеки, її відмінність від воєнної загрози.
52. Окресліть чинники, що впливають на ступінь воєнної безпеки.
53. Визначте основні загрози воєнній безпеці на сучасному етапі розвитку України.
54. Призначення системи забезпечення воєнної безпеки.
55. Правові основи забезпечення воєнної безпеки.
56. Окресліть складові елементи системи воєнної безпеки.
57. Окресліть сучасний стан воєнної безпеки України.
58. Які основні напрями реформування Збройних сил України.
59. Поняття та зміст війни.
60. Модель ЗС України на сучасному етапі розвитку.
61. Класифікація війн.
62. Концептуальні можливості Збройних сил України щодо ведення війн шостого покоління.
63. Перспективи формування повітряно-космічних сил України.
64. Основні положення стратегії національної безпеки США.

65. Історичне підґрунтя формування концепції безпеки Китаю.
66. Післявоєнна політика безпеки Німеччини.
67. Політика безпеки Франції.
68. Основні положення державної стратегії Японія у ХХІ столітті.
69. Концепція національної безпеки Монголії.
70. Концепція національної безпеки Республіки Молдова.
71. Концепція національної безпеки Республіки Білорусь.
72. Концепція національної безпеки Російської Федерації.
73. Окресліть зміст формування євразійської цивілізації.
74. Окресліть зміст періодизації світових цивілізацій.
75. Поняття та зміст недержавної системи безпеки.
76. Стан національної безпеки та основні завдання недержавних суб'єктів по її забезпеченню.
77. Види загроз національній безпеці, управління якими може здійснювати недержавна система національної безпеки.
78. Напрями забезпечення національної безпеки недержавною системою.
79. Структура та компетенція основних складових недержавної системи забезпечення національної безпеки України.
80. Поняття менеджменту недержавної системи безпеки.
81. Зміст менеджменту недержавної системи безпеки.
82. Сформуйте доктрину недержавного забезпечення національної безпеки.
83. Окресліть механізми взаємодії недержавних і державних суб'єктів забезпечення національної безпеки.
84. Сформулюйте професіограму фахівця в сфері управління національною безпекою.
85. Поняття та сутність бенчмаркінгу.
86. Механізм бенчмаркінгу.
87. Поняття та зміст бенчмаркінгу національної безпеки.
88. Окресліть перспективи розвитку бенчмаркінгу національної безпеки.
89. Місце та роль конкурентної розвідки в забезпеченні національної безпеки держави.
90. Роль державних розвідувальних органів в забезпеченні безпеки недержавних суб'єктів господарювання.

4 ПЕРЕЛІК ТЕМ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

1. Окресліть необхідність формування загальної теорії національної безпеки (націобезпекознавства).
2. Сутність та зміст націобезпекознавства.
3. Зміст основних категорій націобезпекознавства.
4. Націобезпекознавство в системі наук.
5. Структура наукового підходу до вивчення складових національної безпеки.
6. У чому полягає відмінність націобезпекознавства від теорії безпеки життєдіяльності.
7. До яких наук має належати націобезпекознавство: юридичних, воєнних, соціальних тощо.
8. Розкрийте зміст періодизації парадигм національної безпеки.
9. Евристичні можливості синергетики при формуванні націобезпекознавства.
10. Поняття та зміст системи забезпечення національної безпеки України.
11. Мета завдання і функції системи забезпечення національної безпеки України.
12. Принципи побудови та функціонування системи забезпечення національної безпеки України.
13. Сили та засоби забезпечення національної безпеки України.
14. Структура системи забезпечення національної безпеки України.
15. Поняття та зміст системи управління національною безпекою.
16. Компетенція основних складових системи управління національною безпекою.
17. Структура сил забезпечення національної безпеки України.
18. Окресліть методи дослідження системи управління національною безпекою.
19. Опишіть модель системи управління національної безпеки.
20. Розробіть механізм взаємоузгодження інтересів особи, суспільства і держави.
21. Поняття нормативно-правового забезпечення національної безпеки. Його відмінність від нормативно-правового регулювання.
22. Роль права в забезпеченні національної безпеки.
23. Методологія формування правового поля забезпечення національної безпеки.
24. Підходи до формування Концепції національної безпеки.
25. Підходи до формування доктрин національної безпеки.
26. Основні положення Закону України "Про основи національної безпеки України".
27. Модель ієрархічної системи нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини в сфері національної безпеки.

28. Характеристика доктрин національної безпеки.
29. Поняття та зміст інформаційної безпеки.
30. Стан правового забезпечення інформаційної безпеки України.
31. Основні загрози національній безпеці в інформаційній сфері на сучасному етапі розвитку України.
32. Зміст системи інформаційної безпеки.
33. Мета та завдання системи забезпечення інформаційної безпеки.
34. Основні напрями державної політики національної безпеки в інформаційній сфері.
35. Характер та зміст сучасних інформаційних війн.
36. Інформаційні аспекти боротьби з техногенним тероризмом.
37. Поняття та основні складові геополітичної безпеки.
38. Сучасні загрози геополітичній безпеці України.
39. Система забезпечення геополітичної безпеки.
40. Пріоритетні напрями забезпечення національної безпеки в геополітичній сфері.
41. Розкрийте зміст співвідношення концепції національного інтересу і концепції глобалістики.
42. Окресліть місце та роль України в структурах міжнародної безпеки в контексті змін безпекових парадигм.
43. Роль України у формуванні центральноєвропейської цивілізації.
44. Змодельуйте періодизацію світових цивілізацій.
45. Поняття та зміст екологічної безпеки.
46. Поняття та види загроз національній безпеці України в екологічній сфері.
47. Система екологічної безпеки.
48. Пріоритетні напрями забезпечення екологічної безпеки.
49. Характер та зміст сучасних екологічних війн.
50. Можливості України щодо моніторингу екологічних війн.
51. Поняття та зміст воєнної небезпеки, її відмінність від воєнної загрози.
52. Окресліть чинники, що впливають на ступінь воєнної безпеки.
53. Визначте основні загрози воєнній безпеці на сучасному етапі розвитку України.
54. Призначення системи забезпечення воєнної безпеки.
55. Правові основи забезпечення воєнної безпеки.
56. Окресліть складові елементи системи воєнної безпеки.
57. Окресліть сучасний стан воєнної безпеки України.
58. Основні напрями реформування Збройних сил України.
59. Поняття та зміст війни.
60. Модель ЗС України на сучасному етапі розвитку.
61. Класифікація війн.
62. Концептуальні можливості Збройних сил України щодо ведення війн шостого покоління.
63. Перспективи формування повітряно-космічних сил України.
64. Основні положення стратегії національної безпеки США.

65. Історичне підґрунтя формування концепції безпеки Китаю.
66. Післявоєнна політика безпеки Німеччини.
67. Політика безпеки Франції.
68. Основні положення державної стратегії Японія у XXI столітті.
69. Концепція національної безпеки Монголії.
70. Концепція національної безпеки Республіки Молдова.
71. Концепція національної безпеки Республіки Білорусь.
72. Концепція національної безпеки Російської Федерації.
73. Окресліть зміст формування євразійської цивілізації.
74. Окресліть зміст періодизації світових цивілізацій.
75. Поняття та зміст недержавної системи безпеки.
76. Стан національної безпеки та основні завдання недержавних суб'єктів по її забезпеченню.
77. Види загроз національній безпеці, управління якими може здійснювати недержавна система національної безпеки.
78. Напрями забезпечення національної безпеки недержавною системою.
79. Структура та компетенція основних складових недержавної системи забезпечення національної безпеки України.
80. Поняття менеджменту недержавної системи безпеки.
81. Зміст менеджменту недержавної системи безпеки.
82. Сформуйте доктрину недержавного забезпечення національної безпеки.
83. Окресліть механізми взаємодії недержавних і державних суб'єктів забезпечення національної безпеки.
84. Сформулюйте професіограму фахівця в сфері управління національною безпекою.
85. Поняття та сутність бенчмаркінгу.
86. Механізм бенчмаркінгу.
87. Поняття та зміст бенчмаркінгу національної безпеки.
88. Окресліть перспективи розвитку бенчмаркінгу національної безпеки.
89. Місце та роль конкурентної розвідки в забезпеченні національної безпеки держави.
90. Роль державних розвідувальних органів в забезпеченні безпеки недержавних суб'єктів господарювання.

5. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Нормативні джерела

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Про нову редакцію Воєнної доктрини України: Указ Президента України № 555/2015 від 24 вересня 2015 року // <https://www.president.gov.ua/documents/5552015-19443>
3. Про заходи щодо дальшого зміцнення правопорядку, охорони прав і свобод громадян: Указ Президента України № 143/2002 від 18 лютого 2002 року // <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143/2002>
4. Про аварійно-рятувальні служби: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 2000. - № 4. - Ст. 25.
5. Про боротьбу з тероризмом: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 2003. - № 25. - Ст. 180.
6. Про війська Цивільної оборони України: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 1999. - № 19. - Ст. 172.
7. Про Військову службу правопорядку в Збройних Силах України: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 2002. - № 32. - Ст. 225.
8. Про внутрішні війська Міністерства внутрішніх справ України: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 1992. - № 29. - Ст. 397.
9. Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 1998. - № 35. - Ст. 236.
10. Про Державну прикордонну службу України: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 2003. - № 27. - Ст. 208.
11. Про дипломатичну службу: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 2002. - № 6. - Ст. 29.
12. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 1994. - № 11. - Ст. 51.
13. Про Збройні Сили України: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 1992. - № 9. - Ст. 108.
14. Про контррозвідувальну діяльність: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 2003. - № 12. - Ст. 89.
15. Про національний банк України: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 1999. - № 29. - Ст. 238.
16. Про оборону України: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 1992. - № 9. - Ст. 106.
17. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 1992. - № 22. - Ст. 303.
18. Про національну безпеку України: Закон України // Офіційний Вісник України. - 2018. - № 29. - Ст. 1433.
19. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 1998. - № 35. - Ст. 237.

20. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 1 березня 2018 року «Про невідкладні заходи з нейтралізації загроз національній безпеці у сфері міграційної політики»: Указ Президента № 72/2018 від 17 березня 2018 р. // <http://www.rnbo.gov.ua/documents/470.html>

21. Про розвідувальні органи України: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 2001. - № 19. - Ст. 94.

22. Про Службу безпеки України: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 1992. - № 27. - Ст. 382.

23. Про Цивільну оборону України: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 1993. - № 14. - Ст. 124.

24. Митний Кодекс України // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 2002. - № 38-39. - Ст. 288.

Доктринальні джерела

1. Evcra S.V. Managing the Eastern crisis: preventing war in the former Soviet empire // Security Studies, 1992. - № 3.

2. Huntington S.P. The Clash of Civilization and the Remaking of World Order. N.Y., 1996.

3. Renan E. "u'est se "u'ne nation. - 1882.

4. Renner K. Das Selbstbestimmungsrecht der Nationen. - Leipzig-Wien, 1908.

5. Авдусин ДА Современный антинорманизм // Вопросы истории. - 1988. - № 7.

6. Алешенков М.С., Родионов Б.Л. Секьюритология: Монография. - М.: МГУЛ, 2000.

7. Баграмов Э. Евразийство - национальна идея России? // Обозреватель. - 2001. - № 9.

8. Белая книга российских спецслужб. - М.: Духовное наследие, 1996.

9. Белов А. Методология национальной и международной безопасности // Обозреватель. - 2000. - № 7.

10. Бжезинський З. Великая шахматная доска. Господство Америки и её геостратегические императивы. - М.: Международные отношения, 1999. - 256 с.

11. Богданов А.А. Тектология. Всеобщая организационная наука. Кн. 1-2. - М.: Экономика, 1989.

12. Валевський ОЛ., Гончар М.М. Структура геополітичних інтересів України: Монографія. - К.: Нац. ін-т стратегічних досліджень, 1995.-94 с.

13. Гончаренко А, Джангужин Р., Лисицын Э. Гражданский контроль и система национальной безопасности // Зеркало недели. - 2002. - № 35.

14. Грабовський С. Демократія між "прагматиками" і "романтиками" // Час. - 1997. - 5 - 11 черв.

15. Данільян О.Г., Дзьобань О.Н., Панов М.І. Національна безпека України: структура та напрямки реалізації: Навч. посіб. - Х.: Фоліо, 2002. - 285 с.

16. Делягин М.Г. Украина в неудачном месте и в неудачное время // Обозреватель. - 2001. - 4.

17. Державне управління в Україні: організаційно-правові засади: Навч. посіб. / За заг. ред. Н.Р. Нижник. - К.: Вид-во УАДУ, 2002. - 164 с.
18. Державне управління в Україні: централізація і децентралізація: Моногр. / Відп.ред. Н.Р. Нижник. - К.: Вид-во УАДУ, 1997. - 448 с.
19. Державне управління: Навч. посіб. / За ред. А.Ф. Мельника. - К.: Знання-Прес, 2003. - 343 с.
20. Державне управління: теорія і практика / За заг.ред. доктора юридичних наук, проф. В.Б. Авер'янова - К.: Юрінком-Інтер, 1998. - 432 с.
21. Драгоманов М. Историческое значение Римской империи и Тацит // Университет Изв. - 1869. - № 9.
22. Загарян П. Стратегия развития России в восточномедиземноморской цивилизации // Обозреватель. - 2000. - № 7.
23. История политических и правовых учений. Учебник / Под ред. О.Э. Лейста. - М.: ИКД "Зерцало-М", 2001.
24. Іванченко Р. Україна від Кия до Кравчука: Короткий нарис історії української державності. - К.: Український письменник, 1992.
25. Історія українського війська. - Львів: Видання Івана Тиктора, 1936. - 574 с.
26. Історія філософії України: Хрестоматія. - К.: Либідь, 1993.
27. Канигін Ю., Ткачук З. Українська мрія. - К.: Лексикон, 1996.
28. Киссинджер Г. Нужна ли Америке внешняя политика?: Пер. с англ. / Под ред. В.Л. Иноземцева. - М.: Ладомир, 2002.
29. Кізіма В. Метастратегія політичного життя України (від ідеології тоталітаризму до ідеї тотальності) // Політологічні читання. - 1994. - №2.
30. Кізіма В. Чи можемо ми стати історичною нацією? // Вітчизна. - 1996. - № 5-6.
31. Ковальський В., Маначинський О., Пронкін Є. Національні інтереси: загрози та їх нейтралізація // Віче.- № 7. - 1994.
32. Комаров А.О. "Российской национальной идее" // Обозреватель. - 2001. - № 4. - С. 6.
33. Кондратьев Я.Ю., Ліпкан В.А. Концепція національної безпеки України: теоретико-правові аспекти зарубіжного досвіду. - К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2003. - 20 с.
34. Конституція України // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 1996. - №30. - Ст. 141.
35. Концепція національної безпеки: між тоталітаризмом і демократією // Підтекст. - 1996. - № 3 (7).
36. Копейчиков В., Колодій А., Українчук О. Про концепцію національної безпеки України // Право України. - 1993. - № 5-6.
37. Косеецов В.О., Бінько І.Ф. Національна безпека України: проблеми та шляхи реалізації пріоритетних національних інтересів: Монографія. - К.: Нац. ін-т стратегічних досліджень, 1996. - 61 с.
38. Косолапос Н. Национальная безопасность в меняющемся мире (К дискуссии о содержании понятия) // МЭ и МО. - 1992. - № 1.

39. Костенко Г.Ф. Теоретичні аспекти стратегії національної безпеки: Навч. посіб. - К.: ЗАТ Видавничий дім "ДЕМІД", 2002. - 144 с.
40. Котляр І.Ф. Давня історія України // Український історичний журнал. - 1996. - № 2.
41. Кравець Є., Мельник М. Концепція національної безпеки України: Проект // Хрещатик. - 1993. - 23 листоп.
42. Кремень В.Т., Бінько І.Ф., Головащенко СІ. Політична безпека України: концептуальні засади та система забезпечення: Монографія. - К.: МАУП, 1998. - 92 с.
43. Криворог В. Яким бути Фонду підтримки національної безпеки ? // Підтекст. - 1996. - № 1 (5).
44. Левицька М.В. Теоретико-правові аспекти забезпечення національної безпеки органами внутрішніх справ України: Дис. канд. юрид. наук: 12.00.01 / Нац. акад. внутр. справ України. - К., 2002. - 206 с.
45. Ліпкан В. Тероризм і національна безпека України. - К.: Знання, 2000. - 184 с.
46. Ліпкан В.А. Безпекознавство: Навч. посіб. - К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2003. - 208 с.
47. Ліпкан В.А. Сучасні загрози національній безпеці України: доктрина пантуранізму // Вісник Львівського інституту внутрішніх справ України. - 2002. - № 3.
48. Ліпкан В.А. Теоретичні основи та елементи національної безпеки України. - К.: Текст, 2003. - 600 с.
49. Ловмянський Х. Русь и норманны. - М., 1985.
50. Лупаина О.Л. Система обеспечения национальной безопасности // Национальная безопасность и геополитика. - 2001. - № 2-3.
51. Любкемейер Э. Безопасность в мире после Берлинской стены: немецкая точка зрения // Національна безпека країн перехідного періоду: Навч. посіб. - К.: ІЗМН, 1996.
52. Мавродин В.В. Образование Древнерусского государства и формирование Древнерусской народности.
53. Макингер Х. Географическая ось истории // А.Г. Дугин. Основы геополитики. - М.: Арктогея-центр, 1999.
54. Максименко Ю.Є. Національна безпека в Україні: теоретико-правові аспекти: Дипломна робота / Нац. акад. внутр. справ України. - К., 2003. - 94 с.
55. Манилов В.Л. Исследование проблем национальной безопасности: вопросы методологии // Военная мысль. - 1995. - № 5.
56. Медведчук В.В. Сучасна українська національна ідея і актуальні питання державотворення: Дис. д-ра юрид. наук: 12.00.01., 12.00.02 / Нац. акад. внутр. справ України. - К., 1997.
57. Мурашин Г., Кравец Е. О концепции национальной безопасности // Политика и время. - 1992. - № 5.
58. Исакова Р., Миронов Г. Координация в управлении. - М.; Варна: Книгоиздательство г. Бакалов, 1986. - 163 с.

59. Нижник Н.Р., Ситник Г.Л., Білоус В.Т. Національна безпека України (методологічні аспекти, стан і тенденції розвитку): Навч. посіб. для вищих навч. закл. / За заг. ред. П.В. Мельника, Н.Р. Нижник. - Ірпінь, 2000. - 304 с.

60. Новосельцев А.Л. Древнейшие государства на территории СССР: Некоторые итоги и задачи изучения // История СССР. - 1985. - № 6.

61. Основы научного управления социально-экономическими процессами: Учеб. / [Алисов А.Н., Афанасьев В.С., Белоусов Р.А. и др.; Под общ. ред. Р.А. Белоусова, А.З. Селезнёва]; Акад. обществ, наук при ЦК КПСС-2-е изд., доп. и перераб. - М.: Мысль, 1989. - 495 с.

62. Основы теории оптимального управления // Под ред. В.Ф. Кротова.- М.: Высш. школа, 1990. - 430 с.

63. Парахонський Б.О. Національні інтереси України (духовно-інтелектуальний аспект): Монографія. Сер. "Наукові доповіді". - Вип. 6. - К., 1993. - 43 с.

64. Перепилиця Г.М. Без'ядерний статус і національна безпека України // Воєнна безпека.- К.: Національний ін-т стратегічних досліджень, 1998. - Вип. 6. - 108 с.

65. Пирожков С., Селіванов В. Національна безпека України: сучасне розуміння // Вісник АН України. - 1992. - № 9.

66. Пляйс А. Россия в поисках национальной идеи и идеологии // Обозреватель. - 1999. - № 11.

67. Подколзин Д., Шатров А. Пантуранизм - глобальный вызов России // Обозреватель. - 2001. - М- 11.

68. Почепцов Г.Г. Національна безпека країн перехідного періоду: Навч. посіб. - К., 1996. - 378 с.

69. Про якість та безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 2002. - № 48. - Ст. 359.

70. Римаренко Ю. Націогенезис // Мала енциклопедія етнодержавознавства / НАН України Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького; редкол. Ю.І. Римаренко (відп. ред.) та ін. - К.: Довіра; Генеза, 1996.

71. Римаренко Ю.І., Шкляр Л.Є., Римаренко С.Ю. Етнодержавознавство. Теоретико-методологічні засади. - К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. - 2001.

72. Рудашевський В.Д. Координация управления - резерв перестройки. - М.: Экономика, 1990. - 255 с.

73. Рудько Г.І. Техногенно-екологічна безпека геологічного середовища (наукові та методичні основи). - Л.: Львів. Нац. ун-т ім. Івана Франка, 2001. - 360 с.

74. Румянцев З.П. и др. Менеджмент организации: Учеб. пособие. - М.: ИНФРА-М, 1995. - С. 63.

75. Рыбаков В.А. Киевская Русь и русские княжества XII - XIII вв.

76. Связи с общественностью в политике и государственном управлении / Под общ. ред. В.С. Комаровского. - М.: Мысль, 2001. - С. 254.

77. Ситник Г.Л. Розвиток концептуальних підходів щодо забезпечення національної безпеки - ключова проблема державного управління // 36. наук. пр. УАДУ - К.: Вид-во УАДУ. - Вип.2. - 2003. - С. 265-278.

78. Токовенко В.В. Політичне керівництво і державне управління: проблеми взаємовідносин та оптимізації взаємодії: Моногр.- К.: Вид-во УАДУ, 2001. - 256 с.

79. Фейербах Л. Избранные философские произведения: В 2 т. - М.: Госполитиздат, 1955.

80. Философский словарь / Под ред. И.Т. Фролова. - 4-е изд. - М.: Политиздат, 1981.

81. Франко І. Дещо про себе самого: Твори. - К.: Наук, думка. 1978. - Т. 31.

82. Цветков В.В. Державне управління: основні фактори ефективності (політико-правовий аспект). - Х.: Право, 1996. 104 с.

83. Шаскольский И.Л. Антинорманизм и его судьбы // Проблемы отечественной и всеобщей истории. - 1983. - Вып. № 7.

84. Шевченко В., Костенко Г. Концепція національної безпеки: методологічний аспект // Голос України. - 1996. - 11 січ.

85. Шкідченко В.Л. Деякі шляхи подальшого розвитку нормативно-правової бази забезпечення воєнної безпеки // Наука і оборона. - К.: Вид-во "Техніка", 2000. - № 3.

86. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. - К.: Укр. енцикл., 1998.

87. Яковец Ю.В. Циклы. Кризисы. Прогнозы. - М.: Наука, 1999. - 448 с.

88. Ярочкин В.Л. Секьюритология - наука о безопасности жизнедеятельности. - М.: "Ось-89", 2000.

89. Cleveland. The knowledge executive. Leadership in an information society/ - New York: Truman Telley books, 1989. – P. 32.

90. MacFarlane, S. Neil; Yuen Foong Khong. [Human security and the UN: a critical history](#). United Nations intellectual history project. Indiana University Press, 2006. – P. 346.